

Een aangifte van roofvogelvervolging

Jan Leenhouts

Roofvogelvervolging vaststellen is één ding, een dader pakken en laten veroordelen is iets heel anders. Soms wordt daar wat te lichtvaardig over gedacht, omdat men zich niet realiseert aan welke wettelijke voorwaarden zo iets moet voldoen en hoeveel kennis noodzakelijk is om dat allemaal op een rijtje te krijgen. Daarom hier de lessen van één geval van aangifte van roofvogelvervolging.

Ik werk op de afdeling Bijzondere Wetten bij de politie in Salland. Op een dag in april wordt aangifte gedaan van roofvogelvervolging in het veld. Hoe moeten we dat aanpakken. De aangever weet er ook het fijne niet van, maar hij weet wel te vertellen dat het ontdekt is door een lid van de Werkgroep Roofvogels Nederland. Kortom, iemand die er iets vanaf weet. Nog dezelfde dag contact gezocht, waarbij direct schedels, botten en kaarten tevoorschijn komen. Ter plekke blijkt dat op drie plekken aas wordt uitgelegd. We vinden een dode Buizerd onder een boomstronk, en ja hoor, verkrampte poten. Mijn deskundige heeft gelukkig al van alles geregeld: pakjes voor onderzoek door het ID-DLO en een instantie die dat zal betalen.

Dan een plan van aanpak voor vervolgonderzoek, omdat we nog geen verdachte hebben. De aangever heeft de vervolging al wel binnen de WildBeheerEenheid (WBE) aan de orde gesteld, en er zijn al enkele dagen verstreken tussen vondst en aangifte. Het is verstandig nu zo min mogelijk mensen in te lichten, omdat anders de pakkans minimaal is. Ik roep de hulp in van het Regionaal Milieu Bureau en we besluiten te gaan posten bij een nog actief nest. Misschien onderneemt de dader nog wat. Niemand is als verdachte uit te sluiten, dus ik sein de WRN-man in dat ik ga posten en gebruik jachtopzichters van elders. Dit levert niets op, mogelijk omdat (a) het iemand is die tegen het veld aanwoont en ons heeft gezien, (b) het iemand is die het veld goed kent en teveel beweging heeft gezien, of (c) het een insider is die weet dat er een onderzoek gaande is.

Mijn WRN-man, die nauw betrokken is en blijft, komt bij verder onderzoek met een interessant gegeven. In de kroppen van de kadavers, veelal Buizerds, zitten kleine blauwe korreltjes. Een vers dode duif heeft een insnede in de borst, daarin dezelfde korreltjes. Naast de dode duif liggen dode kevers en andere kleine dieren. De Buizerds komen, na consumptie van een behandelde duif, niet verder dan 1-2 meter. Sterk spul dus. Inmiddels hebben we 13 Buizerds en een Havik gevonden. Tijd om tot handelen over te gaan.

Volwassen mannetje Ruigpootbuizerd, akkers ten ZW Eemshaven, 8 december 1993
(Willem van Manen)

Ik neem contact op met justitie. Eerste vraag: wat heb je voor bewijzen. Een goede vraag: er zijn wat aanwijzingen, maar niet meer dan dat. Niemand wordt daarvoor veroordeeld. Wat nu te doen. Ik stap af op de man wiens achtertuin grenst aan het betreffende bos. Dat levert niets op. Dan maar naar de jongen van wie de geringde duif was. Hij geeft de naam van degene die de slechte duiven bij hem komt halen. In de administratie zit deze man als jager. Diens jachtveld grenst aan het gebied waar vervolging plaatsvindt. Via contacten telkens hetzelfde verhaal: het zou me niets verbazen als hij..., hij zit altijd in het veld..., hij is veldverzorger... Nu blijkt ook dat sinds er over gepraat is binnen de WBE er geen nieuw aas is uitgelegd.

Dan bericht van het ID-DLO. De vogels zijn vergiftigd met Carbofuran. De deskundige van de AID geeft aan waarvoor dat normaliter wordt gebruikt. De 5%-toepassing ervan wordt gebruikt in grote tuinderijen. Die zijn hier niet en via de groothandel leren we dat het hier ook niet wordt verkocht. Blijft over de 1%-toepassing. Waar wordt dat verkocht? Afgaan van winkels heeft het risico dat het onderzoek uitlekt, maar gelukkig blijkt er een winkel te zijn waar onze man komt en waar men bijna zeker weet dat hij het pas nog heeft gekocht. Maar niemand heeft hem het in het veld zien gebruiken.

Weer contact met de Officier van Justitie. Hij staat vierkant achter ons en wil dat het wordt opgelost. We hebben nog een verklaring nodig. We doen dat via een ongebruikelijke weg: de Criminele Inlichtingen Dienst gaat voor ons op pad.

De druk op het team wordt groot. Maria Quist belt steeds en wil het in de publiciteit gooien. Met wat moeite houden we haar van het lijf. De WBE is duivels, omdat ze denken dat je hun moet hebben. De man van de aangifte stijgt het water naar de lippen, omdat we denken dat hij er meer vanaf weet, Dan ligt de verklaring er. Opnieuw met de Officier van Justitie gebeld. Vraag: op welke grond ga je de man aanhouden? Buiten heterdaad (ontdekking dat hij bezig is) mag het alleen met toestemming, en er moet vier jaar of meer gevangenisstraf op staan. Een overtreding van de Vogelwet levert minder straf op. De parketsecretaris, die alle processen verbaal bekijkt op wetsartikelen en deze wel of niet doorgeeft aan de Officier, weet raad. Er is blijkbaar geknoeid met een bestrijdingsmiddel, dus is de bestrijdingsmiddelenwet van toepassing. De strafbaarheidsstelling daarvoor in de Wet Economische Delicten is een straf van meer dan vier jaar. Kortom, we mogen de verdachte aanhouden.

Om 7 uur 's ochtends er naartoe met vier man. In een busje met mierengif vinden we op de bodem korreltjes die in kleur en vorm lijken op wat we zoeken. Dat nemen we in beslag. Op het bureau wordt de man verder verhoord. De korreltjes worden onderzocht in Wageningen. Uiteindelijk houden we de man bijna vier dagen vast, waarbij hij intensief wordt verhoord. Op de vierde dag legt de man een bekennende verklaring af. Ook het onderzoek in Wageningen is positief. De man mag naar huis. Zijn jachtakte is inmiddels ingetrokken. Het proces verbaal is een ordner vol geworden.

Deze gang van zaken geeft aan hoe moeizaam dit soort zaken gaan. Zonder de deskundige hulp van Hugh Jansman van de WRN zou het recht bovendien krom zijn gebleven. Verder moet je wat geluk hebben en vasthoudend zijn. Denk dus vooral niet dat er na de aangifte niets meer gebeurt. Vaak is het zo dat er weinig wettelijke mogelijkheden zijn om tot vervolging over te gaan. Dan zijn er nog enkele problemen:

- dit type onderzoek vergt specifieke kennis, die vaak onder politiemensen niet aanwezig is,
- wie moet het onderzoek betalen,
- onderzoeksgronden zijn vaak al verdwenen omdat er over gepraat wordt,
- de wereld waarin je moet zoeken is vaak een hechte club waarin je snel vastloopt,
- wie kan je wel, en wie niet, vertrouwen.

Een deel van de problemen zou kunnen worden opgelost met een draaiboek waarmee je beslagen ten ijs komt. Daarin vaste punten opnemen, zoals:

- wie betaalt onderzoek,
- wie weten er inmiddels vanaf,
- hoe lang geleden is het geconstateerd en waarom nu pas aangifte,
- exacte plaats, datum en tijdstip van vondst, type vondst, namen en adressen van vinders cq aangevers,
- hoe kan je in het veld vaststellen dat er sprake is van (mogelijk) vergiftiging,
- informatie met betrekking tot soort en bijzonderheden van de vervolgte vogel ten behoeve van de politie,
- foto's ter plaatse, bij de ontdekking genomen, onder vermelding van datum,
- informatie over de roofvogels in het betreffende gebied, en hun broedsucces.

Ik wens jullie succes met de bestrijding van de roofvogelvervolging en ben van mening dat er steeds meer mensen oog en oor voor de natuur krijgen en jullie niet alleen staan. Voor nadere informatie kan iedereen contact met mij opnemen, zodat ik mogelijk nog wat tips kan geven.

Adres: Afdeling Bijzondere Wetten van de politie IJsselland, district Salland, Postbus 155, 8100 AD Raalte (tel. 05720-55555, fax. 05720-57858).

